

izvirno znanstveno delo

UDC 372.881.116:373.5(497.4 Koper)"1858/1919"

371.212(=862/863):373.5(497.4 Koper)"1858/1919"

GIBANJA ŠOLSKE POPULACIJE NA C. K. GIMNAZIJI V KOPRU MED LETI 1858-1919

Ivan MARKOVIĆ

dipl. umet. zgod., Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper, SI-6000 Koper, Trg Brolo 1
laureato in storia dell'arte, Biblioteca centrale "Srečko Vilhar" di Capodistria, SI-6000 Capodistria, Brolo 1

IZVLEČEK

Na Cesarsko-kraljevi gimnaziji v Kopru, najstarejši koprski izobraževalni ustanovi, se je redno izobraževalo nemalo število dijakov slovanskega oz. slovenskega rodu. V obdobju 1858-1919 pa je v tej šolski ustanovi, ki je še danes namenjena izobraževanju dijakov italijanske narodnosti, redno potekal tudi pouk slovanskih jezikov, dejstvo, ki ga ne gre prezreti pri ugotavljanju razsežnosti zametkov slovenskega šolstva na Primorskem.

Ključne besede: gimnazija G.R. Carli, pouk, hrvaščina, slovenščina, slovenski dijaki, hrvaški dijaki, šolske kronike

Parole chiave: ginnasio G.R. Carli, insegnamento, lingua croata, lingua slovena, allievi sloveni, allievi croati, cronache scolastiche

UVOD

S tem delom bomo skušali osvetliti ter ugotoviti razsežnosti in gibanja šolske populacije slovanske in drugih narodnosti na Cesarsko-kraljevski gimnaziji v Kopru (Imperial Regium Ginnasium Iustinopolitanum) v letih 1858 do 1919. Podatki, ki smo jih zbrali, nakazujejo na dejstvo, da se je v tej gimnaziji, pravem hramu italijanske kulture, in, kot je znano, najstarejši vzgojno-izobraževalni ustanovi v Kopru, v navedenem obdobju izobraževalo tudi majhno, vendar nikakor zanemarljivo število slovanske oz. slovenske populacije. Podatki in ugotovitve, ki jih bomo navedli, pričajo o tem, da se je v tej izobraževalni ustanovi ne samo redno izobraževalo nemalo število dijakov slovenske narodnosti, temveč je več kot pol stoletja redno potekal tudi pouk slovanskih jezikov. Gre torej za dejstvo, ki ga nikakor ne smemo prezreti pri ugotavljanju razsežnosti zametkov slovenskega šolstva na naših tleh.

METODOLOGIJA - VIRI

Vire za našo raziskavo smo poiskali v "Analih Gimnazije". Le-ti so pod več ali manj različnimi imeni bolj ali manj redno izhajali v Kopru ali Trstu v letih

1858 do 1919 (letniki 1858, 1862 do 1864 kot "Programma dell'Imp. Regio Ginnasio di Capodistria", od leta 1865 do 1875 so to "Atti dell'Imp. Regio Ginnasio Superiore di Capodistria"; od 1876 do 1906 znova kot "Programma dell'Imp. Regio Ginnasio Superiore di Capodistria" in končno od 1907 do 1920 pod imenom "Annuario dell'Imp. Regio Ginnasio Superiore di Capodistria"). Celotne zbirke Analov Gimnazije hranita Ginnasio Gian Rinaldo Carli Koper-Capodistria in domoznanski oddelek Osrednje knjižnice Srečka Vilharja Koper.

Prvo šolsko kroniko je leta 1858 sestavil tedanji ravnatelj Giovanni Loser (Loser G., 1858). Po nekajletnem zastoju so kroniko znova začeli pisati leta 1863 in jo nato pisali redno vse do leta 1919.

Prva kronika je torej izšla dobro desetletje pred izidom prvega ministrskega ukaza, ki je leta 1870 predpisal pisanje šolskih kronik v državnik šolah na slovenskem ozemlju, oziroma potem, ko je lavantinski škof A. M. Slomšek leta 1856 dal pobudo za pisanje šolskih kronik (Tul V., 1993, s. 19).

Zadnja kronika pa je bila zapisana leta 1920, natanko takrat kot v ostalih šolah pod Italijo, saj nova italijanska zakonodaja ni predvidevala pisanja kronik, pač pa naj bi se konec vsakega leta kronike, ki bi jih

napisali učitelji v posameznih razredih, združile in ohranile v šolski knjižnici (Tul V., 1993, s. 22). Taka navodila pa so se v praksi nerado in težko izvajala, povrh tega pa so se mnogi neizdani dokumenti izgubili. V šolski knjižnici italijanske gimnazije Gian Rinaldo Carli šolskih kronik po letu 1920 ni najti. Zaradi neurejenosti (beri nedostopnosti) šolskega arhiva pa naše raziskave nismo mogli razširiti na obdobje po 1920. letu, za obdobje pred letom 1858 pa imamo žal na razpolago premalo primernih dokumentov.

Pri delu smo se ravnali po naslednjih načelih: podatke smo najprej poiskali ter jih nato računalniško razvrstili v pregledne statistične tabele. Pridobljene podatke smo temeljito analizirali ter ugotovili dejansko stanje šolske populacije v prikazanem obdobju.

OD KOLEGIJA PLEMIČEV DO GIMNAZIJE G. R. CARLI

Pred nadaljevanjem se bomo zelo na kratko seznanili z nastankom in razvojem te najstarejše koprške izobraževalne ustanove.

Redke so tiste ustanove, ki se lahko pohvalijo s tako dolgo in bogato tradicijo, kakršno ima današnja Gimnazija Gian Rinaldo Carli, prej Gimnazija z italijanskim učnim jezikom Koper. Na istem mestu, kjer stoji danes moderna vzgojno-izobraževalna ustanova, je bila že na začetku 17. stoletja ustanovljena šola-kolegij, ki je nepretrgano delovala vse do danes (Loser G., 1858; Majer F., 1901; Fusilli L., 1989; Markovič I., 1993).

Ustanovljena leta 1612, je imela svoj prvi naziv "Kolegij plemičev", kajti ustanovil jo je prav koprski Kolegij plemičev, ki se je tako priklonil dogmatičnim in disciplinarnim zaključkom Tridentinskega koncila, ki je vzpodbujal ustanovitev škofijskih seminarjev in kolegijev v vseh krščanskih provincah, s čimer se je Rimski cerkev želela tudi na tem področju zoperstaviti protestantskim pridigarjem. Prva leta delovanja Kolegija niso bila vzpodbudna, saj so, bodisi zaradi vojn bodisi zaradi kuge, šolo morali kmalu zapreti. Pouk je ponovno stekel leta 1863 v novem poslopju taistem, katero se danes služi svojemu prvotnemu namenu, ko je bilo izobraževanje zaupano članom samostanskega verskega reda Somaskov, čeprav je bil Kolegij laična ustanova. Malo pred začetkom 18. stoletja je bilo izobraževanje zaupano redovnikom šolskim bratom (Scholae pie), katerim je Kolegij plemičev mesta Koper dal v upravljanje za nedoločen čas tudi celotno šolsko poslopje.

Padec Beneške Republike (1797) in ustanovitev nove avstrijske oblasti ni posebej vplival na takratno vzgojo in izobraževanje. Gotovo pogubno pa se je izkazalo vmešavanje francoskih oblasti. Ko so le-te leta 1806 prevzele oblast, so ustanovi za polovico zmanjšale finančna sredstva in stari Kolegij spremenile v Licej. Po restavraciji avstrijskih oblasti je pomen koprškega Kolegija-Liceja postopoma upadal, predvsem zaradi odpiranja podobnih šol v bližnjem Trstu. Leta 1842 je bila

zaradi zmanjšane vpisa celotna šola preseljena v Trst. Koprčane je izguba šole hudo prizadela; zbrali so denar in moči ter že 1848. leta v svojem mestu odprli novo gimnazijo. Nadaljnji zgodovinski dogodki so se seveda na različne načine odražali na delu izobraževalnih zavodov, vendar na koprski gimnaziji življenje ni nikoli usahnilo. Po prvi svetovni vojni je gimnazija prišla pod popolno italijansko jurisdikcijo in bila poimenovana po italijanskem literatu in iredentistu Carlu Combiju. Po drugi svetovni vojni, ko je v Kopru zaživelo tudi slovensko učiteljsko-gimnazija, je "stara" gimnazija postala šola za pripadnike italijanske manjšine na Koprskem in danes nosi ime znamenitega koprškega učenjaka-literata Giana Rinalda Carlja.

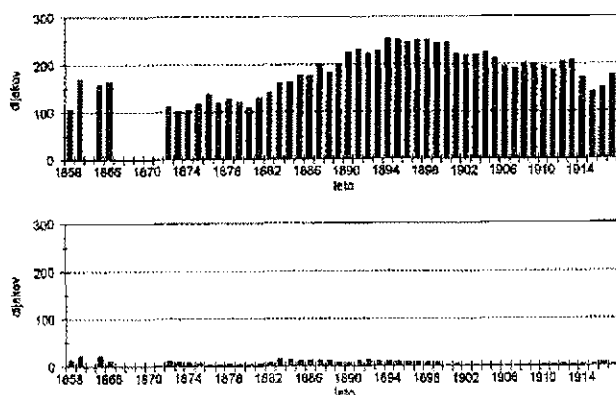
OBDOBJE ŠOLSKIH KRONIK: 1858-1919

Prvo šolsko leto, za katerega imamo podatke, je leto 1857-58, za katero je podatke zbral in uredil tedanji ravnatelj šole prof. Giovanni Loser. Hkrati je to kronika, ki nam veliko pove o takratni ureditvi šole in o zgodovini šole do tedaj. V tistem šolskem letu je bilo vpisanih skupaj 123 učencev, od tega 105 italijansko, 5 nemško in 13 slovansko govorečih. Od slednjih 2 v prvem, 1 v drugem, 4 v tretjem in petem ter po 1 v sedmem in osmem letniku.

Sledi nekajletno obdobje, v katerem šolskih kronik niso pisali. Nadaljnje informacije so nam na razpolago s šolskim letom 1862-63, letom v katerem je bil prvič uveden tudi pouk slovanskih jezikov (Loser G., 1863, s. 16 in 24): "*E dal principio dell'anno scolastico aprivasi la scuola di lingua slava, obbligatoria pei nativi Slavi del Ginnasio superiore, libera per tutti gli altri*". Predavanja so bila torej obvezna za vse dijake slovanskega rodu, neobvezna pa za vse ostale. Predavanja so se delila v dve skupini: slovenski jezik in ilirski (hrvaški) jezik.

Predavatelj je bil don Francesco Ravnik, ki se je zadržal na šoli do šolskega leta 1871-72. Zamenjal ga je opat Nicolo' della Martina, ki je predaval do šolskega leta 1884-85. V šolskem letu 1885-86 je bil za učitelja slovanskih jezikov imenovan profesor Francesco Matejčič, ki je na tem mestu ostal do leta 1899. Od šolskega leta 1900 do 1912-13 je poučeval profesor Matteo Kristofić; zadnji učitelj slovanskih jezikov, od šolskega leta 1913-14 do 1915-16, pa je bil profesor Edoardo Ciubelich.

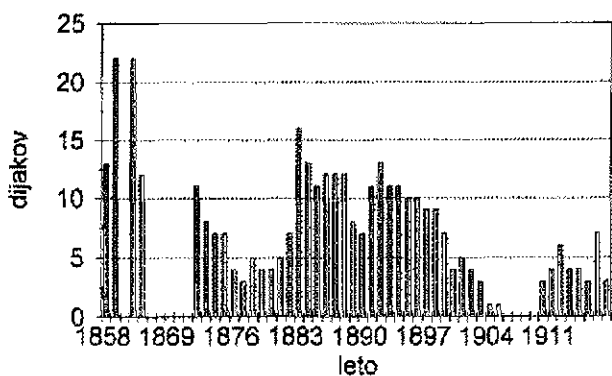
Pouk slovanskih jezikov so torej na gimnaziji izvajali redno, in to od leta 1863 pa vse do leta 1916, ko je že divljala prva svetovna vojna. Leta 1916 je prenehalo tudi redno pisanje šolskih kronik. V povojnem šolskem letu 1919 so napisali še eno, zadnjo, vendar ima ta bolj simboličen značaj ob proslavljanju konca vojne in ustanavljanju nove, italijanske oblasti. Po več kot pol stoletja pa na gimnaziji, ki je tedaj dobila ime po italijanskem iredentistu Carlu Combiju, slovanskih jezikov niso več poučevali.

Tabela 1: skupno število dijakov na C. K. gimnaziji v Kopru med leti 1858-1919, zgoraj Italijani spodaj Slovani.

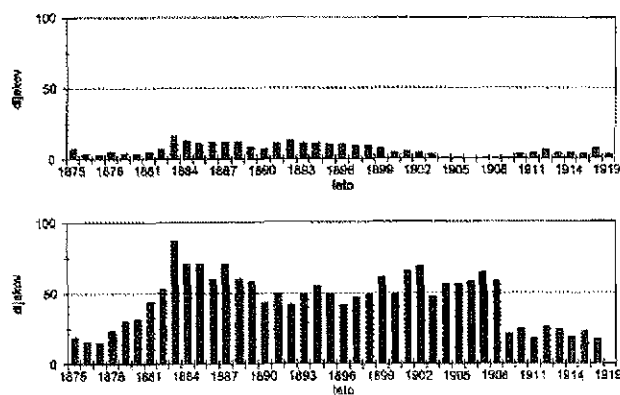
Tabella 1: numero complessivo degli alunni all'Imperial Regio Ginnasio di Capodistria negli anni 1858-1919; sopra Italiani sotto Slavi.

V tistem šolskem letu, ko je bil prvič uveden pouk slovanskih jezikov, se je le-ta izvajal, kot smo že omenili, v dveh sekcijah: slovenski in ilirski (hrvaški). V slovenski sekciji so se v tistem prvem šolskem letu učili ortografijo in izgovorjavo, regularne samostalniške oblike, pridevnike, zaimke, števnik, glagole in predloge. Iz italijanščine v slovenščino so prevajali, ustno in pisno, preproste stavke in krajša besedila. Brali so in slovnično analizirali razne tekste, predavatelj pa je pomembnejša pravila kar narekoval. Učbenik, katerega so se posluževali, je žal naveden le kot: "...*pervo berilo za slovenske sole*" (sic!) (Loser G., 1863, s. 25). Podobno so delali tudi v hrvaški sekciji, kot učbenika pa sta navedena slovnica "*Babukic*" in "*Druga slovnicka citanka*". Resnici na ljubo naj povemo, da so v opombah zapisali, kako zaradi pomanjkanja tiskarskih karakterjev šumnikov niso mogli primerno označiti.

Tabela 2: število dijakov slovanske narodnosti na C. K. gimnaziji v Kopru med leti 1858-1919.

Tabella 2: numero degli alunni di nazionalità slava iscritti all'Imperial Regio Ginnasio di Capodistria negli anni 1858-1919.

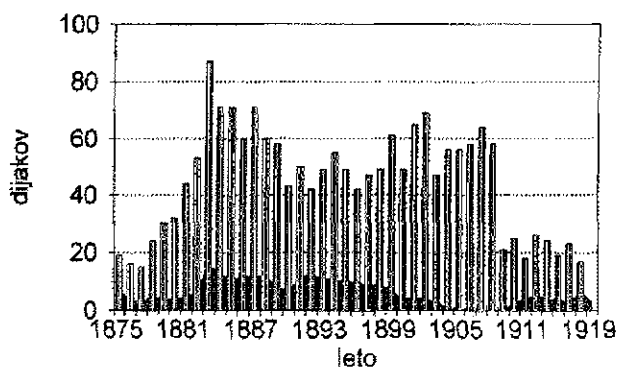
Tabela 3: zgoraj število dijakov slovanskega rodu, spodaj število dijakov, ki so obiskovali predavanja iz slovanskega jezika v obdobju 1875-1919 na C. K. gimnaziji v Kopru.

Tabella 3: sopra - numero degli alunni di nazionalità slava; sotto - numero degli alunni che frequentavano il corso di lingua slava all'Imperial Regio Ginnasio di Capodistria negli anni 1875-1919.

Tako je bilo v šolskem letu 1862-63. Naslednje leto pa šolske kronike ali niso pisali ali pa jim je ni uspelo izdati, tako da smo danes prikrajšani za nekatere zelo zanimive podatke.

V kroniki naslednjega šolskega leta, 1864-65, namreč vidimo, da pouka slovanskega jezika ne izvajajo več, pač pa samo hrvaščino. Žal so spremembo izvršili že v prejšnjem šolskem letu (o tej spremembi pa v kroniki šolskega leta 1864-65 ni zapisana niti beseda), za katerega pa žal nimamo kronike.

Slovenščino so torej poučevali le eno leto ali morda dve, pouk hrvaščine, ki so ga imenovali ilirski, hrvaški ali enostavno slovanski jezik, pa se je obdržal vse do navedenega 1916. leta.

Tabela 4: dijaki slovanskega rodu in dijaki, ki so obiskovali predavanja iz slovanskega jezika skupaj, obdobje 1875-1919.

Tabella 4: numero complessivo degli alunni di nazionalità slava ed alunni che frequentavano il corso di lingua slava negli anni 1875-1919.

Tabela 5: šolska populacija na C. K. gimnaziji v Kopru, šolsko leto 1864-65.

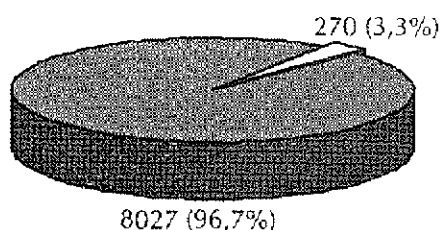
Tabella 5: popolazione scolastica all'Imperial Regio Ginnasio di Capodistria, anno scolastico 1864-65.

Če pa slovenščine niso več poučevali, to še ne pomeni, da gimnazija ni še naprej gostila dijakov slovenskega rodu.

Kronika 1864-65 pa je tudi edina, ki nam prinaša izredno zanimivo razpredelnico, iz katere je razvidno ločeno število slovenske in hrvaške šolske populacije. V vseh ostalih kronikah, ki so nam na razpolago, so namreč vsi Neitalijani (razen zelo redkih dijakov nemškega in francoskega rodu, ki so se šolali na tej šoli) označeni kot Slavi oz. Slovani. Omenjena razpredelnica pa nam edina ponuja zanesljive podatke o številu Slovencev in Hrvatov, kolikor se seveda ne nameravamo spuščati v subjektivna in neobjektivna narodnostna opredeljevanja po imenu in priimku, kar je na našem narodnostno mešanem območju in stičišču številnih ras in kultur praktično neizvedljivo in znansveno oporečno.

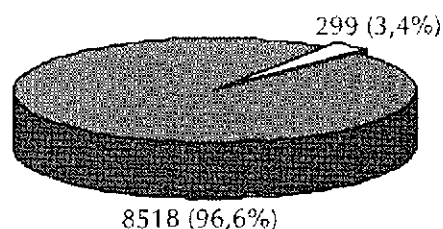
V šolskem letu 1864-65 je bilo torej na šoli vpisanih 171 dijakov, od tega 159 Italijanov, 6 Slovencev in 6 Hrvatov, kar je 7% celotne šolske populacije (Tabela 5).

Zanimiv je tudi podatek, ki nam pove, da je bilo vseh 6 slovenskih dijakov doma iz Istre, hrvaških pa 4 iz Istre in 2 s Kvarnerskih otokov, italijanskih 130 iz Istre, 18 s Kvarnerskih otokov, 6 iz Trsta, 4 iz Furlanije in 1 iz Benečije.

Tabela 7a: skupno število učencev na C. K. gimnaziji v Kopru v obdobju 1875-1919, razmerje med Slovani in Italijani.

Tabella 7a: numero complessivo degli alunni all'Imperial Regio Ginnasio di Capodistria negli anni 1875-1919; rapporto tra Italiani e Slavi.

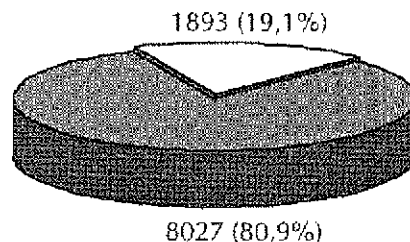
Tabela 6: skupno število učencev na C. K. gimnaziji v Kopru, v obdobju 1858-1919, razmerje med Slovani (299 dijakov, 3,4%) in Italijani (8518 dijakov, 96,6%).

Tabella 6: numero complessivo degli alunni all'Imperial Regio Ginnasio di Capodistria negli anni 1858-1919; rapporto tra Slavi (299 alunni, 3,4%) e Italiani (8518 alunni, 96,6%).

Kolikor bi torej želeli natančneje določiti razmerje med slovenskimi in hrvaškimi dijaki, bi se lahko posluževali le-te razpredelnice, kjer je razmerje 50 : 50, in upoštevali tako razmerje še za naslednja leta. Vendar zaradi pomanjkanja podatkov ne vemo, ali se je to razmerje spremenilo. Vsekakor domnevamo, da se ni, kajti tudi ostala razmerja, ki jih bomo še obravnavali, niso doživela bistvenih sprememb. Na pomoč bi nam lahko priskočili podatki o rojstnem kraju vpisanih dijakov, vendar je le za leto 1864-65 (glej prejšnji odstavek) ta podatek povezan tudi z narodnostjo pripadnostjo. V naslednjih kronikah imamo žal le podatke o rojstnem kraju (na primer Koper ali Istra), vendar ne vemo, ali so Koprčani slovenskega, hrvaškega ali italijanskega rodu. Teh podatkov se torej ne moremo posluževati, ostali bomo pri zgornji ugotovitvi, da je bilo številčno razmerje med Slovenci in Hrvati bolj ali manj enako.

Iz navedenega seveda lahko sklepamo, da je bila šola zelo dobro obiskana in odprta za vse.

Žal so, kot smo že povedali, podatki za druga šolska leta bolj ali manj skopi, Hrvati in Slovenci pa so navedeni enostavno kot Slovani.

Tabela 7b: skupno število učencev na C. K. gimnaziji v Kopru v obdobju 1875-1919, razmerje med Italijani in številom učencev, ki so obiskovali predavanja iz slovenskega jezika.

Tabella 7b: numero complessivo degli alunni all'Imperial Regio Ginnasio di Capodistria negli anni 1875-1919; rapporto tra Italiani ed il numero degli alunni frequentanti il corso di slavo.

V nadaljevanju lahko torej ugotovljamo le rast ali upadanje števila učencev. Kot je razvidno iz tabel 1 in 2, je število vpisanih dijakov italijanske narodnosti zelo konstantno, nekoliko manjše, pa vselej precej enakomerno, je tudi število slovanskih dijakov. Po letu 1900 na šoli ni več zaslediti slovanskih učencev, vendar je bilo tako le nekaj let, nakar je število slovanskih dijakov znova narastlo.

Zelo zanimiva je ugotovitev, da je bilo število dijakov, ki so obiskovali predavanja iz slovanskega jezika (Corso di slavo), praviloma mnogo večje od skupnega števila dijakov slovanske narodnosti. Ta podatek o številu dijakov, ki so obiskovali pouk slovanskega jezika, nam je na voljo od šolskega leta 1874-75 dalje. Spomnimo se, da so bila predavanja slovanskega jezika obvezna le za dijake slovanskega porekla, neobvezna oziroma fakultativna pa za vse ostale.

Iz tabel 3 in 4 je razvidno, da so bila ta predavanja izjemno "popularna" in zanimiva tudi mnogim Neslovanom. Celo v letih, ko na šoli ni bilo deklariranih dijakov slovanskega rodu (od 1905-06 do 1908-09), se število dijakov, ki so obiskovali predavanja iz slovanskega jezika, ni bistveno spremenilo. Število "poslušateljev" se je nekoliko zmanjšalo le po šolskem letu 1908-09, ko je bilo nekoliko manjše tudi število dijakov slovanskega rodu.

"Odstopanje" števila dijakov slovanskih narodnosti od števila dijakov, ki so poslušali predavanja iz slovanskega jezika, je precej veliko in na prvi pogled nerazumljivo.

Lahko bi upoštevali, da so se, iz katerega koli razloga, predavanj slovanskega jezika udeleževali učenci, ki se ob vpisu na šolo niso narodnostno opredeljevali kot Slovani (Slavi), pa čeprav so to dejansko bili. V tem primeru bi navedeni podatek lahko zaznamoval bistveno drugačno zgradbo šolske populacije, seveda Slovanom v prid, kar bi bil tudi neposreden dokaz o mnogo večjem številu Slovanov na šoli. V takem primeru bi bil odstotek slovenske in hrvaške šolske populacije na šoli bistveno večji, in sicer namesto pičlih 3,4%, kar 19,1% (tabele 6, 7a in 7b).

Druga možnost je upoštevati narodnostno opredeljene dijakov ob vpisu na šolo, tako kot je nakazana, saj sklepanj iz prve trditve ne moremo jemati kot dokaze, ker gre vendar le za eno od možnih subjektivnih razlag.

Druga možnost je seveda edina znanstveno sprejemljiva, vendar ne odgovarja na vprašanje zakaj so učenci italijanske narodnosti v tako velikem številu poslušali predavanja iz za njih neobveznega tujega jezika.

Razlage o ozaveščenosti in zanimanju, sodeč po današnjih izkušnjah s srednješolsko populacijo, ne gre jemati preveč resno. Mladi so pač mladi in ne smemo jih smatrati za lenuhe, če se otepajo odvečnega dela, saj to vsakodnevno počnemo tudi odrasli. Čast izjemam, vendar je moral biti neki tehtnejši razlog (kolikor seveda ne nameravamo upoštevati prve hipoteze o večjem in

prikritem številu Slovanov na šoli), da so tudi italijanski učenci tako pridno polnili učilnice, kjer se je govorila slovanska beseda.

Odgovor po vsej verjetnosti tiči v odloku, ki ga je dne 14. aprila 1864 izdalo tedanje pristojno ministrstvo za šolstvo (Frappanti G., 1865, s. 78-79): *...Dando esito al rapporto 13 aprile 1865 N. 204 della Direzione, si riconoscono al docente degli idiomi slavi in questo Ginnasio tutti i diritti che gli accorda il Progetto organico, e si precisa l'influenza che compete alla classe dello slavo nella classificazione complessiva del profitto comune come pure nel conferimento di stipendi in massima, qualora tale influenza non venga esclusa da speciale clausola nell'atto di fondazione; si approva che la Direzione metta in avvertenza gli studenti italiani, che le Autorità superiori si amministrative che ecclesiastiche del Dominio, alle quali non può essere indifferente la conoscenza delle lingue del paese, vi avranno riflesso nella collazione degli stipendi di loro spettanza, e che in avvenire verrà fatta valere la massima, dovere che aspira ad impiego nel Dominio comprovare la cognizione di quelle.*

Odluk, s katerim se mimogrede izenačuje status predavatelja slovanskega jezika z ostalimi predavatelji, torej izrecno navaja, da bodo oblasti še kako upoštevale poznavanje jezika okolja (v tem primeru slovenščine in hrvaščine) pri dodeljevanju stipendij. Uganka je torej rešena. Ne gre za nobeno prikrivanje (tlačenje?) narodnostne pripadnosti in odzemanje pravic določenim etničnim skupinam in ravno tako ne za "prekomerno" voljo dijakov do dela na tej šoli. Razlog je zelo preprost (tako očiten, da bi ga skoraj prezrli), saj so s poznavanjem jezika okolja (in seveda tudi potrdilom, da so taka predavanja tudi dejansko poslušali) bodoči študentje imeli večjo možnost, da jim bo dodeljena študentska stipendija; še več kot možnost, to je bil resničen predpogoj.

ZAKLJUČEK

Iz vsega, kar smo do sedaj videli, lahko izvlečemo nekaj temeljnih ugotovitev. V obdobju od šolskega leta 1874-75 pa vse do prve svetovne vojne se je na Cesarsko kraljevski gimnaziji v Kopru (po letu 1919 Gimnazija C. Combi, pozneje Gimnazija z italijanskim učnim jezikom, danes Gimnazija G. R. Carli) redno izvajal tudi pouk slovanskih jezikov. Pouk je bil obvezen za vse dijake slovanskega rodu, neobvezen oziroma fakultativen pa za vse ostale. V prvem letu ali dveh je pouk slovanskih jezikov predvideval ločena predavanja slovenskega in ilirskega (hrvaškega) jezika, pozneje pa se je obdržal le pouk hrvaščine. V letih, ko so bile pisane šolske kronike 1858-1919, se je na C. K. gimnaziji v Kopru redno šolalo tudi določeno število dijakov slovenskega in hrvaškega rodu, najverjetneje v

enakem razmerju, veliko večino šolske populacije pa so predstavljali Italijani. Le-ti pa so se množično udeleževali tudi predavanj iz slovanskih jezikov, čeprav so bila ta zanje neobvezna. Ministrski odlok je namreč določal, da bodo pri dodeljevanju štipendij imeli prednost študentje, ki bodo lahko dokumentirali poznavanje jezika okolja, v tem primeru slovenščine in hrvaščine.

Iz navedenega je razvidno, da je imela C. K. gimnazija v Kopru odprta vrata za mlade Istrane vseh treh narodnosti in za vse ostale. Vprašanje njene dostopnosti

tudi manj premožnim (slovanskim) slojem pa je že popolnoma drugo vprašanje, saj je jasno, da je bila gimnazija elitna izobraževalna ustanova in je kot taka bila finančno dostopna le za premožne mestne družine; od tod tudi izrazito večje število dijakov italijanske narodnosti. Ne glede na to pa je na C. K. gimnaziji dokumentirana več kot pol stoletja živa prisotnost tudi slovanske besede in populacije, s čimer lahko zametke slovenskega šolstva v naših krajih pomaknemo v bistveno zgodnejši čas.

RIASSUNTO

All'inizio dell'anno scolastico 1874-75 nell'Imperial Regio Ginnasio Giustinopolitano (già Collegio dei Nobili, già Liceo Combi) vennero introdotti i corsi di lingua slava. Tali corsi, obbligatori per gli studenti di madrelingua slava (sloveni e croati), facoltativi per gli altri, si protrassero fino all'inizio della Prima guerra mondiale e furono seguiti anche da molti studenti italiani anche se questi non erano obbligati a farlo. Una circolare ministeriale stabiliva infatti che nell'assegnazione degli stipendi si sarebbe data precedenza agli studenti che sarebbero stati in grado di documentare la conoscenza della lingua d'ambiente. Ne conseguì che per quasi mezzo secolo la scuola fu aperta per gli studenti di tutte le nazionalità. Un fatto questo da tenere in considerazione anche per una storia dell'istruzione degli sloveni in Istria.

LITERATURA

Frapporti, G., Notizie intorno al Ginnasio. V: Atti dell'I. R. Ginnasio Superiore di Capodistria, anno scolastico 1864-65, Capodistria, 1965.

Fusilli, L., Liceo Combi centro di cultura a Capodistria un prestigio che dura da quattro secoli. V: Il territorio, št. 26, leto XII, maj-avgust 1989.

Loser, G., Alcune notizie intorno la pubblica educazione a Capodistria raccolte del direttore ginnasiale. V: Primo programma dell'I. R. Ginnasio di Capodistria, Trieste 1858.

Loser, G., Notizie scolastiche, cronaca del Ginnasio in

continuazione alle notizie pubblicate nel programma del 1858. V: Programma dell'Imp. Reg. Ginnasio di Capodistria alla fine dell'anno scolastico 1863, Capodistria 1863.

Majer, F., L'I. R. Ginnasio superiore di Capodistria 1848-1900. V: Programma dell'I. R. Ginnasio superiore di Capodistria, Capodistria 1901.

Marković, I., Il Ginnasio italiano di Capodistria, dal Collegio dei Nobili al Ginnasio Gian Rinaldo Carli quattro secoli di tradizione. V: La Battana, št. 107, s. 48-67, Fiume-Rijeka 1993.

Tul, V., Šolske kronike da ali ne. V: Šolska kronika 25, s. 19-29, Ljubljana 1993.